

KLÍČOVÉ ASPEKTY ZDANĚNÍ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI S PROMĚNNÝM ZÁKLADNÍM KAPITÁLEM (SICAV) V ČESKÉ REPUBLICE

KEY ASPECTS OF TAXATION OF SICAV IN THE CZECH REPUBLIC

Jana Brodani

ABSTRAKT

Pro investiční fondy jsou českou legislativou umožněné některé speciální právní formy a struktury pro umožnění plnění jejich funkce shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti nebo od kvalifikovaných investorů za účelem jejich společného investování na základě určené investiční strategie. Takovouto speciální investiční strukturou je i akciová společnost s proměnným základním kapitálem, tzv. SICAV, jejíž využití je umožněno výhradně pro investiční fondy. Zdaňování představuje faktor, který má klíčový dopad na ekonomickou efektivitu jakéhokoliv typu subjektu, investiční fondy nevyjímaje. Tento článek se věnuje klíčovým aspektům zdaňování struktury SICAV v České republice, které přispěly k jejímu úspěchu v sektoru investičních fondů.

Klíčová slova: SICAV, akciová společnost s proměnným základním kapitálem, zdanění, investiční fond, kapitálový trh, investice, konkurenceschopnost

JEL Classification: H20

ABSTRACT

For investment funds, the Czech legislation allows certain special legal forms and structures to enable the fulfilment of their function of raising funds from the public or from qualified investors for the purpose of their collective investment on the basis of a specified investment strategy. These special investment structures include also a joint-stock company with variable share capital, the so-called SICAV, the use of which is permitted exclusively for investment funds. Taxation is a factor that has a key impact on the economic efficiency of any type of entity, including investment funds. This article addresses key aspects of the taxation of the SICAV's structure in the Czech Republic, which has contributed to its success in the investment fund sector.

Keywords: SICAV, joint-stock company with variable share capital, taxation, investment fund, capital market, investments, competitiveness

JEL Classification: H20

ÚVOD

SICAV tak byl zaveden do českého právního řádu jako zvláštní typ, resp. varianta akciové společnosti s proměnným základním kapitálem s možností vytvářet podfondy, která stejně jako podílový fond průběžně vydává a odkupuje akcie, které odkupem zanikají. Tímto je umožněno jednoduché shromažďování peněžních prostředků od různých typů investorů a diverzifikovat tak majetek v rámci SICAV. Zároveň se jedná o hlavní odlišovací znak od běžné akciové společnosti tak, jak je vymezena v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, v jejímž případě je pro zvýšení či snížení základního kapitálu potřeba dodržet formální a poměrně složitý postup.

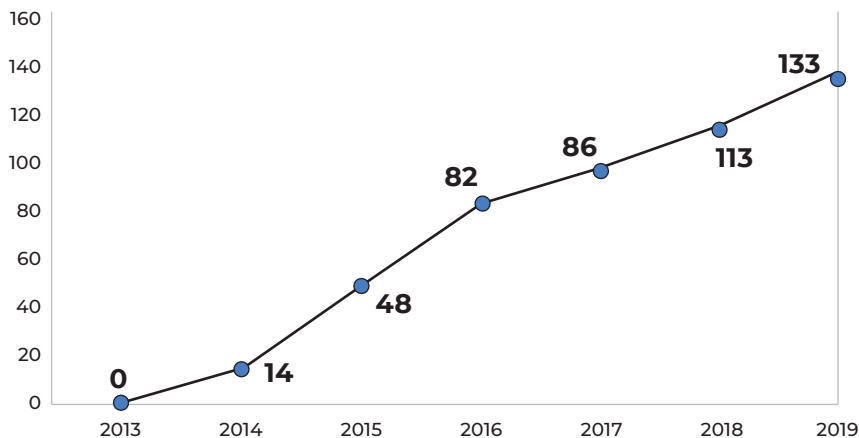
Zdaňování představuje faktor, který má klíčový dopad na ekonomickou efektivitu jakéhokoliv typu subjektu, investiční fondy nevyjímaje. Exkluzivita využití akciové společnosti s proměnným základním kapitálem pouze pro investiční fondy přináší také nutnost zohlednění několika klíčových faktorů pro její zdanění, ať už se jedná o právní formu akciové společnosti, tedy o subjekt s právní osobností, ale také specifickou úpravu zdanění investičních fondů, i zohlednění evropských daňových předpisů nebo dopadů specifik zdanění na investory.

Struktura SICAV od doby jejího zavedení do českého právního řádu v roce 2013 získala velkou popularitu.¹ Od jejího zavedení v roce 2013 je k datu 9. září

¹ Zákonem Zákon č. 240/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech (ZISIF)

2020 z celkového počtu 418 investičních fondů domicilovaných v České republice více než jedna čtvrtina ve formě SICAV.²

Graf 1: »Vývoj počtu fondů SICAV

Zdroj: Česká národní banka³, Vlastní zpracování autora

Je tedy zřejmé, že SICAV představuje velmi úspěšný prvek v české právní úpravě investičních fondů. Takovýto úspěch by však nebyl možný bez daňové úpravy, která umožňuje efektivní využívání této struktury. Tento článek se zabývá základními prvky zdanění SICAV, které přispěly k popularitě této struktury, a také stručným exkurzem do historie různých variant zdanění, které byly při zavádění SICAV zvažovány jako varianty zdaňování této struktury (a investičních fondů obecně).

Jelikož zdanění obchodních korporací i investičních fondů je velmi širokým tématem, tento článek se dívá na vybrané klíčové prvky zdanění SICAV. Jedná

² Dle statistik České národní banky dostupných po zadání data 3. 9. 2020 in *Česká národní banka* [online]. Praha: Česká národní banka, © 2015-2020 [cit. 31.12.2020]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS_2

³ Statistika Investiční fondy s právní osobností v Seznamech subjektů České národní banky in *Česká národní banka* [online]. Praha: Česká národní banka, © 2015-2020 [cit. 31.12.2020]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS_2

se o zdanění (i) z pohledu investora – fyzické osoby, (ii) z pohledu korporátního zdanění a (iii) z pohledu zdanění dividend, tj. pravidel Směrnice Parent-subsidiary. Pro lepší uchopení tématu je také doplněn stručný historický exkurs ke zvažovaným variantám zdanění SICAV.

1 ZDANĚNÍ INVESTORŮ – ČASOVÝ TEST

Z pohledu zdaňování investic hraje významnou roli zdaňování investorů – fyzických osob. V České republice existuje tzv. časový test, který umožňuje osvobození od zdanění výnosů z cenných papírů po jejich držbě delší než tři roky.⁴ Klíčovým prvkem využití časového testu se na první pohled může jevit daňová úspora pro investora, časový test však přináší pro drobné investory – fyzické osoby především zjednodušení administrativy, jelikož tito nemusejí při dlouhodobém investování podávat daňové přiznání. Časový test se uplatní u všech investičních fondů, a tedy i u SICAV.

Za dlouhodobě nejhorší variantu zdaňování investičních struktur určených pro veřejnost je investičními manažery považována varianta úplné transparency, která by znamenala, že investor by každoročně musel zdaňovat výnosy fondu připadající na jím držené cenné papíry tohoto fondu (tedy jakási obdoba zdaňování veřejné obchodní společnosti).⁵ Toto je obzvláště pro drobné investory překážka, která by značnou část z nich mohla odradit od investování do investičních fondů. Právní osobnost bez nutnosti dalšího zásahu vytváří „bariéru“ jednak pro nastavení zdanění takovéto struktury v zemi jejího sídla (tedy domicilace), avšak obecně také při nabízení jeho cenných papírů do zahraničí

Vliv časového testu, resp. jeho absence může být dobře ilustrován na praktickém příkladu ze zahraničí. Při diskuzích se zástupci německých fondů jsem narazila na zajímavý vztah časového testu a úspěchu, resp. neúspěchu německé struktury SICAV. Právě v Německu tato struktura narazila na zvláštní problém,

⁴ Ust. § 4 odst. 1 písm. w) ZDP

⁵ Takovýto závěr plyne na základě diskuzí zástupců investičních společností jako obhospodařovatelů investičních fondů sdružených v Asociaci pro kapitálový trh České republiky, a to s ohledem na zajištění jednoduché administrativy pro především drobné investory při investicích do investičních fondů, ale také s ohledem na možnosti nabízení v České republice domicilovaných investičních fondů v zahraničí, především v okolních zemích

a to v souvislosti se změnou německého daňového řádu: krátce po zavedení struktury SICAV do německého právního řádu byl zrušen časový test pro osvobození kapitálových výnosů.

Při zrušení časového testu je ale nezbytné nepůsobit retroaktivně a tento test zachovat pro tzv. staré investice, jelikož by bylo velice administrativně náročné (a zároveň neférové vůči investorům) je této nové úpravě podrobit, protože do investice vstupovaly za zcela jiných podmínek. Zachování časového testu pro „staré investice“ bylo provedeno i v Německu.

Zároveň v Německu bylo mnoho fondů, které se chtěly přeměnit na SICAV, ale kvůli zrušení časového testu toto pro ně nebylo vhodné, jelikož by jejich investoři přišli o výhodu zachování časového testu pro staré investice, protože německý daňový zákon neobsahoval úpravu, která by za pokračující držení považovala i držení cenných papírů fondu, jež se přeměnil na SICAV.

Na tomto příkladu lze mj. vidět, jak zdánlivě nesouvisející novely měly na sebe silný vliv a zároveň silná provázanost různých právních norem. V rámci zamýšlení se nad zavedením struktury SICAV do českého právního řádu tak bylo nutné zabývat se dopadem zavedení nové právní struktury na celý právní řád, a zároveň nad vlivem celého právního řádu (jak soukromoprávní, tak i veřejnoprávní části) na zavedení této nové struktury. Nesporným klíčovým požadavkem na úpravu zdanění však bylo umožnění časového testu pro investory SICAV.

2 KORPORÁTNÍ ZDANĚNÍ SICAV A PODFONDŮ SICAV

Obecně platí, že Zákon o daních z příjmů⁶ (ZDP) stanovuje pro SICAV stejná pravidla jako pro jiné investiční fondy, spolu se speciální úpravou pro podfondy SICAV. Vzhledem k speciální úpravě zdanění investičních fondů bylo klíčovým požadavkem při zavádění SICAV do českého právního řádu, aby struktura SICAV nebyla znevýhodněna oproti jiným právním formám investičních fondů. SICAV je akciovou společností, tedy právnickou osobou, na kterou dopadají obecná pravidla korporátní daně se dvěma základními odlišnostmi: zvláštní sazbou pro investiční fondy a úpravou vztahující se na zdanění podfondů.

⁶ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

2.1 ZDANĚNÍ PODFONDŮ

Mezi nejtypičtější znaky struktur typu SICAV patří možnost vytváření podfondů (jedná se o možnost, nikoliv povinnost). Z dikce ust. § 156 odst. 2 (i dalších ustanovení) ZISIF lze dovodit, že SICAV může, ale nemusí, vytvářet podfondy. Každý podfond však musí být vymezen stanovami SICAV.⁷ ZISIF podfondem rozumí účetně a majetkově oddělenou část jmění SICAV.⁸ Oddělenost majetku má podtrhnout i povinnost SICAV vést účetnictví tak, aby umožnilo sestavení účetní závěrky za každý jednotlivý podfond.

Pro podfondy se v § 17 ZDP stanovuje, že non-subjekt typu podílový fond, avšak také podfond SICAV, je poplatníkem daně z příjmu právnických osob⁹. Podfondu se tak stejně jako podílovému fondu přiznává daňová subjektivita.

Další případné daňové aspekty podfondu jsou upraveny také odkazem na daňovou úpravu podílového fondu, kdy se stanovuje, že ustanovení ZDP vztahující se na otevřený podílový fond a podílový list se použijí obdobně také pro podfond akciové společnosti s proměnným základním kapitálem a investiční akcii.¹⁰ V návaznosti na ust. § 17 ZDP se tak podfond také považuje za účetní jednotku a spolu s ust. § 37c ZDP i může odepisovat majetek v podfondu.

U samotného SICAV odkaz na ustanovení o akciové společnosti v ZDP není zapotřebí, jelikož se jedná o akciovou, tedy právnickou osobu.

⁷ § 156 odst. 2 ZISIF: *Připouští-li stanovy možnost vytvářet podfondy, určí také pravidla pro jejich vytváření a pravidla pro úhradu nákladů, které mohou vznikat v souvislosti s jejich obhospodařováním a prováděním jejich administrace.*

⁸ § 165 odst. 1 ZISIF

⁹ ZDP § 17 1) *Poplatníkem daně z příjmů právnických osob je*

- a) *právnická osoba,*
- b) *organizační složka státu,*
- c) *podílový fond podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,*
- d) *podfond akciové společnosti s proměnným základním kapitálem podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy, ...*

¹⁰ § 37c ZDP

2.2. SAZBA DANĚ

Sazba daně byla dlouhou dobu určena obecně pro investiční fondy dle ZISIF ve výši 5 %.¹¹ Tato zvýhodněná sazba daně (oproti běžné korporátní sazbě daně ve výši 19 %) se však uplatňuje pouze na tzv. základní investiční fondy.¹²

Základní investiční fond je koncept zavedený s cílem zabránění zneužívání investičních fondů pro daňové optimalizace běžných obchodních společností.¹³

11 ZDP § 21 Sazba daně:

(1) Sazba daně činí 19 %, pokud v odstavcích 2 a 3 není stanoveno jinak. ...

(2) Sazba daně činí u základního investičního fondu 5 %.

12 ZDP § 17c

13 Z důvodové zprávy k zákonu 267/2014 Sb., který koncept základního investičního fondu zavedl: Obecná sazba daně z příjmů pro právnické osoby je v účinné právní úpravě 19 %. Při výplatě podílů na zisku (dividend) se uplatňuje srážková daň 15 %. Splní-li právnická osoba podmínky pro definici tzv. „mateřské společnosti“ (obchodní společnost kapitálového typu a družstvo, které vlastní alespoň 10% podíl na společnosti/družstvu minimálně 12 měsíců), jsou podle směrnice Rady 2011/96/EU, o společném zdanění mateřských a dceřiných společností (tzv. dividendová směrnice), vyplácené podíly na zisku od daně z příjmů osvobozené.

Investiční fondy podle dnes účinné právní úpravy podléhají dani z příjmů ve výši 5 %. Vyplácené podíly na zisku investičního fondu jsou zdaňovány 15% srážkovou daní stejně jako např. u běžných akcií. Dále také platí výše popsané osvobození pro mateřské společnosti, tedy pokud investor – právnická osoba vlastní více než 10 % akcií investičního fondu déle než 12 měsíců, je konečně efektivní zdanění této investice pouze 5 %.

Účelově založený fond je vždy uzavřený fond kvalifikovaných investorů založený obchodní společností, která do tohoto fondu převede část svého majetku (např. firma zabývající se pronájmem nemovitostí vloží do fondu nemovitosti, které běžně pronajímá). Obchodní společnost ve fondu vždy vlastní více než 10% akcií (většinou vlastní více než 90%), a proto má jako mateřská společnost osvobozen příjem z podílů na zisku. Tímto poměrně jednoduchým úkonem si společnost legálně sníží sazbu daně z příjmů z 19 % na 5 %.

Počet těchto fondů prudce vzrůstá (na konci roku 2009 bylo 25 těchto fondů, v současné době je jich cca 76 a spravují více než 50 mld. Kč). Lze proto předpokládat, že, dokud nedojde ke změně daňového režimu, bude jejich počet dále stoupat. Investiční fondy budou z daňových důvodů dále zakládat i osoby, pro něž by v daňově neutrálním prostředí byla vhodná jiná právní forma, nebo osoby, jež budou vykonávat jinou činnost než investování na finančním trhu (například pronájem nemovitých věcí nebo nákup a prodej komodit). Bude tak dále docházet k legálnímu obcházení daňové povinnosti.

Tento stav se také vymyká současnému trendu v oblasti mezinárodní spolupráce a boji proti daňovým únikům, jelikož může naplňovat některé znaky škodlivé daňové soutěže dle Kodexu chování pro zdanění podniků přijatého Radou EU.

Prostřednictvím definice základního investičního fondu se stanovují jakési další znaky vymezující investiční fond nikoliv z pohledu formálního, ale z pohledu jeho odlišení od běžných obchodních společností. Pro využití zvýhodněné sazby daně se tak stanovují doplňující podmínky. Musí se jednat o investiční fond, který alternativně splňuje podmínky formální nebo materiální.

Formální podmínky stanovují, že o základní investiční fond se jedná vždy, když se jedná o fond:

- přijatý k obchodování na burze (regulovaném trhu) nebo
- ve formě podílového fondu bez dalšího nebo
- fond a podfond SICAV investující 90 % hodnoty svého majetku pouze do vyjmenovaných aktiv

Podmínka přijetí k obchodování na regulovaném trhu byla dále zpřísněna od roku 2019¹⁴ pro investiční fondy ve formě SICAV tím, že tyto investiční fondy nesmějí mít žádného akcionáře s podílem na základním kapitálu ve výši 10 % nebo více (podíly spojených osob se sčítají) a zároveň nesmějí mít, resp. provozovat živnostenské oprávnění. Cílem bylo vyloučit dvojí zvýhodnění zdanění investičních fondů, které měly jak zvýhodnění pro základní investiční fond, tak i osvobození příjmů z akcií od daně u mateřských společností na základě Parent-subsidiary směrnice (viz výše). Druhá podmínka se snažila de facto vyloučit, aby se jednalo o společnosti, které mají „*obecný obchodní nebo průmyslový účel*“. Jedná se o podmínku spíše formální, protože samotný ZISIF stanovuje jako povinnost pro fondy mít pouze investiční charakter.¹⁵

Materiální podmínky stanovené pro základní investiční fondy určují, že základním investičním fondem je pouze ten investiční fond, který investuje do taxativně vyjmenovaných aktiv, kterými jsou především cenné papíry a pohledávky (cílem bylo zejména vyloučit z tohoto výčtu nemovitosti).

Tato zvýhodněná sazba se následně vztahuje jak na samotný SICAV v případě, že nevyčlenil investiční činnost do podfondů, tak na jeho podfondy, jež jsou upraveny jako poplatník daně. Zdanění takovýchto SICAV, kdy je poplatníkem jak střešní entita SICAV, tak podfond, v praxi probíhá podobně jako u podílových

¹⁴ Zákonem č. 174/2018 Sb.

¹⁵ § 9 odst. 3 písm. b) a § 12 ZISIF

fondů, tedy každý podfond, a také samotný SICAV, podávají daňová přiznání zvlášť, resp. je za ně podává SICAV. V případě, že SICAV vyčlení investiční činnost do podfondu, neměla by být část majetku představovaná zakladatelskými akciemi SICAV daněna sazbou daně 5 %, ale 19 %. V takovém případě totiž na SICAV neprobíhá investiční činnost (probíhá na podfondech) a zisk je tvořen ve většině případů příjmy z poplatku za obhospodařování (stejně jako u investiční společnosti). Obdobně jako u investiční společnosti by tedy měla být uplatněna sazba daně 19 %.

3 ZDANĚNÍ DIVIDEND – PARENT-SUBSIDIARY SMĚRNICE

To, že SICAV byl zakotven do českého právního řádu sice jako zvláštní typ akciové společnosti, ale jednoznačně se jedná o akciovou společnost, má také dopady na jeho posuzování z hlediska evropských daňových předpisů. Na rozdíl od podílového fondu jako další specifické formy exkluzivně určené pro investiční fondy tak SICAV spadá do právní úpravy tzv. směrnice Parent-Subsidiary¹⁶, která je aplikována všemi členskými státy Evropské unie a upravuje rozdělování zisků společností, které jsou dceřinými společnostmi společností tohoto státu a stálým provozováním nacházejících se v jiném členském státě.

Tato směrnice je do ZDP implementována prostřednictvím ustanovení § 19 odst. 1):¹⁷

Od daně jsou osvobozeny: zi) příjmy z podílu na zisku, plynoucí od dceřiné společnosti, která je daňovým rezidentem jiného členského státu Evropské unie než České republiky, mateřské společnosti, která je poplatníkem uvedeným v § 17 odst. 3, a stále provozovně mateřské společnosti, která je poplatníkem uvedeným v § 17 odst. 4 a je umístěna na území České republiky; toto se nevztahuje na podíly na likvidačním zůstatku, vypořádací podíly, podíly na zisku vyplácené dceřinou společností, která je v likvidaci, a na podíly na zisku, pokud má dceřiná společnost možnost snížit o ně základ daně

¹⁶ Směrnice Rady 90/435/EHS ze dne 23. července 1990 o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států

¹⁷ § 19 odst. 1) ZDP písm zi)

Pro to, aby se tato směrnice na vyplácení dividend mezi dceřinými a mateřskými společnostmi uplatňovala, je zapotřebí, aby takováto společnost:¹⁸

- měla některou z forem uvedených v příloze směrnice 2003/123/ES
- podle daňové legislativy členského státu má v tomto státu daňový domicil
- a podléhá dani z podnikání bez možnosti výjimky či osvobození.

Formu společnosti uvedenou pod písm. d) přílohy směrnice tak splňují společnosti, podle českého práva, akciová společnost a společnost s ručením omezeným. SICAV také podléhá zdanění daní z příjmů právnických osob, takže pokud SICAV má také v České republice daňový domicil, vztahují se na něj pravidla pro vyplácení dividend dle této směrnice.

Pokud tak SICAV má větší než 10% podíl na jiné společnosti splňující tyto pravidla, dividendy přijaté SICAVem z této společnosti není zdaněna (z důvodu, že výnos ze společnosti, do které SICAV investoval, již byl zdaněn v této společnosti). A z druhé strany, pokud má investor – právnická osoba v požadované právní formě větší než 10% podíl na kapitálu SICAV, pak dividendy vyplácena ze SICAV nepodléhá opět zdaňování dividend, jelikož tyto již byly zdaněny na úrovni SICAV.

Vzniká zde však otázka ohledně SICAV, který zakládá podfondy. Zejména z hlediska počítání 10% podílu není zřejmé, zda se toto posuzování vztahuje na celý SICAV, nebo na podfond, nebo pouze na zapisovaný základní kapitál. Pro testování formy společnosti se tak určitě použije SICAV jako celek.

Možné jsou 3 základní přístupy:

1. Parent-Subsidiary osvobození se uplatní pouze na zapisovaný základní kapitál. Tedy pouze ve vztahu k zakladatelským akciím, přičemž se nebude vztahovat na akcie podfondu. Takovýto přístup by mohl být rozporován zahraničními investory nejenom v podfondech, ale i držících investiční akcie, které nejsou vyčleněny do podfondu, kteří by pak mohli po České republice požadovat aplikaci Parent-subsidiary
2. Parent-Subsidiary osvobození se uplatní na podfondy SICAV tak, že se bude pro účely počítání podílu posuzovat majetek SICAV jako celek, tedy souhrnně zakladatelský majetek SICAV spolu s majetkem v podfondech. Vzhledem

¹⁸ § 19 odst. 3) a 4) ZDP

k proměnlivosti majetku v celém SICAV může být u této varianty problém, že pokud se například jeden podfond zruší nebo vznikne, tato situace může daňově ovlivnit investory v ostatních podfondech bez toho, aby mohli se situací jakkoliv naložit. Tato varianta také není zcela vhodná.

3. Parent-Subsidiary osvobození se uplatní na podfondy, a to na každý podfond zvlášť a na „zbytek“ SICAV, tedy zakladatelský kapitál vzhledem k zákonné nemožnosti mít investiční kapitál v SICAV, který zakládá podfondy mimo tyto podfondy. Takovýto přístup by měl vyhovovat jak evropským požadavkům, tak zohledňovat skutečnost, že se jedná o investiční vehikl, který zcela odděluje práva a povinnosti jednotlivých podfondů tak, aby se navzájem neovlivňovaly.

V praxi se uplatňuje poslední varianta, tzn. možnost přesunu výnosu ze SICAV i z jeho podfondů na akcionáře, kteří na příslušné účetní jednotce vlastní alespoň 10 %.

4 HISTORICKY DISKUTOVANÉ NÁVRHY NA ZDANĚNÍ FONDŮ

Níže uvádím různé návrhy, které byly ze strany Ministerstva financí prezentovány v průběhu roku 2014 s cílem neumožňovat daňové optimalizace prostřednictvím fondů. Je zřejmé, že část těchto návrhů již byla zohledněna následnými novelami. Je nicméně zajímavé, z pohledu akademického sledovat, jakými směry se zvažování o zdaňování investičních fondů ubíralo.

4.1 VARIANTA S 0% SAZBOU PRO ZÁKLADNÍ INVESTIČNÍ FOND

Tato varianta představovala rozdělení fondů na 2 typy na základě předem určených kritérií: forma nebo aktiva, do nichž fond investuje¹⁹:

- Zdanění tzv. „základního investičního fondu“ by bylo 0 % a dividenda by byla zdaňována 15% nebo 19%

¹⁹ Tento návrh byl navrhován Ministerstvem financí v březnu 2013, aktuálně však již není na stránce Ministerstva k dispozici. in *Ministerstvo financí ČR*. 2020. [online]. Praha: Ministerstvo financí [cit. 5. 6. 2015] dostupné zde: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/dc2_legis_a_metod_76196.html

- Zdanění ostatních fondů – standardní korporátní sazbou (případně stejně jako u varianty 3) osvobození dividend
- Zdanění 0% na fondu, i když by bylo stanoveno, že se jedná o českého poplatníka, by mohlo představovat problém při investicích do zahraničních cenných papírů (uplatnění smluv o zamezení dvojímu zdanění), avšak mohlo by být řešitelné prokázáním rezidence (podobně jako například irské fondy mohou získat od irského finančního úřadu potvrzení o daňové rezidenci). Dle mých informací, již jedno takovéto potvrzení bylo vydáno i pro český podílový fond, i když se nejedná o subjekt s právní osobností.

Z hlediska SICAV také bylo uvažováno o tom, že by mezi základní investiční fond spadal i podfond akciové společnosti. I z tohoto hlediska, a vzhledem k stanovení podfondu jako samostatného poplatníka daně, i vzhledem k zvažované úpravě počítat podmínku podílu na právnické osobě vůči majetku podfondu, a ne vůči celému SICAV, by bylo vhodné takováto potvrzení vydávat i pro samostatné podfondy.

Vzhledem k výše uvedenému výkladu k sazbě zdanění investičních fondů je zřejmé, že koncept základního investičního fondu byl nakonec zaveden, avšak s tím rozdílem, že sazba daně nebyla s ohledem na riziko daňové transparency stanovena na 0 %, ale byla zachována ve výši 5 %.

4.2 VARIANTA S VYLOUČENÍM PARENT-SUBSIDIARY DIREKTIVY

Jednalo by se de facto o ponechání zdaňování investičních fondů sazbou ve výši 5 % s uvedením v zákoně, že se pro investiční fondy neuplatní osvobození dividend vyplácených z fondů, například takovým způsobem, že by se uvedlo, že dividendy nejsou osvobozené, pokud jsou vypláceny z jakéhokoliv investičního fondu. Myšlenku, že by se na investiční fondy neměla vztahovat úprava Parent-Subsidiary direktivy vzneslo Ministerstvo financí s ohledem na obavu, že by mohlo docházet ke zneužívání investičních fondů k obcházení standardní daně z příjmů právnických osob tak, že by se standardní korporace „zabalila“ do fondu pro dosažení sazby 5 % při zachování osvobození zdaňování dividend.

U takového návrhu by však vznikla otázka jeho souladu s evropskou úpravou – Parent-Subsidiary direktivy, a to především s ohledem na zahraniční investory, kteří by její aplikaci mohli požadovat.

Tato varianta byla i Ministerstvem financí před jejím dalším rozpracováním shledána nevhodnou, vzhledem k jejímu možnému dopadu, a to de facto vynucenému přesunu investorů do zahraničí pro zajištění účinků Parent-Subsidiary direktivy.

4.3 VARIANTA S OMEZENÍM ÚČASTI PRÁVNICKÉ OSOBY NA FONDU DO VÝŠE 10 %

Základní fondy by měly sazbu 5 % a zdaněné dividendy, ostatní by měly sazbu 19 % a osvobozené dividendy (avšak dividendy plynoucí do fondu by již byly zdaněny).²⁰ Sazba daně 5 % by platila pouze pro fondy, které spadají do definice

²⁰ In *Ministerstvo financí* ČR. 2020. [online]. Praha: Ministerstvo financí [cit. 3. 9. 2020] dostupné zde: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/dane/danova-legislativa>

Obsah návrhu novely ZDP:

K § 17b Základní investiční fond

(1) Základním investičním fondem může být

a) investiční fond, který je

1. podílovým fondem podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy nebo
2. svěřenským fondem podle občanského zákoníku,

b) investiční fond podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy, pokud

1. jednotlivý investor, poplatník daně z příjmů právnických osob, nedosáhne 10% účasti na fondu po dobu delší než 12 měsíců,
2. z jeho statutu vyplývá, že podíl jednotlivého investora, poplatníka daně z příjmů právnických osob, nedosáhne 10 % základního kapitálu fondu po dobu delší než 9 měsíců,

c) zahraniční investiční fond srovnatelný s fondem uvedeným v písmenech a) nebo b) pokud

1. je jeho domovským státem podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy členský stát Evropské unie nebo stát tvořící Evropský hospodářský prostor,
2. má dokument srovnatelný se statutem, ze kterého vyplývá, že se jedná o zahraniční fond srovnatelný s fondem uvedeným v písmenech a) a b) a
3. osvědčí, že je podle práva státu, jehož je daňovým rezidentem, považován za poplatníka daně obdobné dani z příjmů právnických osob a jeho příjmy se podle práva tohoto státu ani z části nepřičítají jiným poplatníkům.

(2) Základním investičním fondem je jen investiční fond, který splňoval podmínky v odstavci 1 po celé zdaňovací období a v daňovém přiznání oznámil rozhodnutí být základním investičním fondem.

základního fondu, kterým by se rozuměl pouze podílový fond, nebo fond v právní formě právnické osoby (tedy i SICAV), na kterém by však investor – právnická osoba neměl větší než 10% podíl.

Takovouto úpravou by se dosáhlo, že by pro fondy s 5% sazbou neplynula výhoda Parent-Subsidiary direktivy – osvobození dividend, jelikož by fondy buď nesplňovaly podmínku formy právnické osoby (například podílový fond), nebo výše podílu, kterou by přímo daňový zákon, a následně pak podle zvažování Ministerstva financí i samotný ZISIF, omezil.

Ostatní investiční fondy by tedy měly standardní korporátní zdanění a osvobození od zdanění vyplácených dividend z fondu. Fondy s investory – právnickými osobami by tak nesly riziko překlasifikace fondu na základě zvýšení části jednoho investora – právnické osoby (například tím, že by jeden velký investor vystoupil z fondu, a tak by se zvýšily účasti ostatních investorů de facto bez jejich vědomí, čímž by došlo k requalifikaci daňové sazby pro fond), na druhou stranu by si fond mohl vybrat, jakému zdanění chce podléhat - tedy umožňovala by se volba mezi variantou 5% zdanění a neosvobozené dividendy a variantou 19% zdanění a osvobozené dividendy.

Návrh stanovoval i výjimky z takovéto úpravy, a to pro stát a struktury typu master-feeder, avšak již neobsahoval výjimku pro veřejně prospěšné společnosti typu fundace či církve, resp. jejich organizační jednotky. Problematickým tak byl zejména pro následující subjekty:

- Nemovitostní fondy učené pro veřejnost, které mohou mít formu jak otevřeného podílového fondu, tak i SICAV. Jejich specifikem je, že pro své aktivity někdy potřebují tzv. seed capital – investici poskytnutou nejčastěji mateřskou společností investiční společnosti. Seed capital se poskytuje formou investice do nemovitostního fondu a výše takto poskytnutých prostředků odpovídá aktuální potřebě, velmi často se pohybuje až okolo 20 % majetku fondu. Z důvodu neohrožení likvidity fondu, mohou tyto prostředky být ve fondu

(3) K podmínce uvedené v odstavci 1 písm. b) bodě 1 se nepřihlíží v případě investora, který je
a) podřízeným fondem poplatníka a tento podřízený fond je základním investičním fondem,
b) stát nebo právnická osoba podřízená ústřednímu orgánu státní správy.

K § 19: U akciové společnosti s proměnným základním kapitálem tvořící podfondy se podmínka podle odstavce 1 písm. b) posuzuje za tuto akciovou společnost a její podfondy souhrnně.“

i po dobu delší než 12 měsíců. Tento způsob investování (s využitím seed capital) je pro retailové podílníky fondu výhodný, umožňuje investiční společnosti nabývat do fondu kvalitní nemovitostní aktiva v poměrně krátké době, což by, vzhledem k nízké likviditě nemovitostí, jinak nemuselo být možné.

- Obdobný problém však mohl vzniknout i v rámci jiného typu fondu určeného veřejnosti, kde se umožňuje investice institucionálnímu investorovi (pojišťovně, jinému fondu), a tato investice může přesáhnout 10 % majetku fondu. Fond převážně retailový se takto může dostat do režimu zdanění 19% daní, což by mohlo poškodit retailové podílníky. Typickým příkladem fondů, které by tak mohly být takovýmto přístupem poškozeny, jsou fondy fondů. Zejména u nově vznikajících fondů by tak pouhá existence seed kapitálu²¹ vytvářela jejich znevýhodnění oproti již existujícím fondům.

U SICAV byl tento návrh ještě problematičtější než u ostatních typů fondů, protože posuzování účasti investora – právnické osoby, se vztahovalo na SICAV jako celek, nikoliv na jednotlivé podfondy. Tím by mohlo docházet k přenosu negativních dopadů z jednoho podfondu na jiné podfondy. De facto by tak navrhovaná úprava byla v rozporu s ustanoveními ZISIF ohledně přenosu povinností mezi jednotlivými podfondy, ale i se samotným ZDP, který stanoví podfondu jako poplatníka, a na základě ust. § 37c ZDP stanoví obdobně úpravy jako pro podílový fond, které všechny hledí na podfond jako na samostatnou jednotku.

ZÁVĚR

Daňová úprava struktury SICAV prošla od jejího umožnění Zákonem o investičních společnostech a investičních fondech v roce 2013 postupným vývojem. I když bylo diskutováno více variant jejího zdanění, nakonec se ustálila úprava, která umožňuje praktické využívání této struktury při zakládání investičních fondů v České republice, a zároveň vyvrátila obavy z možného využívání SICAV pro daňové optimalizace.

²¹ Kapitál, který při založení fondu do něj vkládá jeho zakladatel.

Klíčovými prvky zdanění SICAV jsou:

1. Administrativně jednoduché zdaňování z pohledu investora – fyzické osoby, které je zajišťováno tzv. časovým testem
2. Nastavení korporátního zdanění tak, aby nedocházelo k daňové transparentci na úrovni SICAV z pohledu domácích i zahraničních investorů, které je zajišťováno korporátním zdaněním fondu ve výši 5 %
3. Konkurenceschopné zdaňování vyplácených dividend s ohledem na evropskou úpravu, které je zajištěno skutečností, že ačkoliv speciální, ale SICAV je akciovou společností, na kterou se úprava směrnice Parent-subsidiary vztahuje

Skutečnost, že zdanění je nastaveno tak, aby struktury SICAV v České republice mohly ke svému účelu řádně fungovat, potvrzuje i kontinuálně rostoucí počet SICAV zakládaných v České republice. S ohledem na bezproblémové zakládání investičních fondů v rámci Evropské unie tedy lze konstatovat, že české zdanění SICAV je konkurenceschopné. Pro to, aby tato struktura byla využívána, i do budoucna je však nezbytné, aby i nadále zůstaly zachovány tyto klíčové aspekty jejího zdaňování. Stabilita a předvídatelnost právního prostředí jako nutná podmínka pro rozvoj sektoru investičních fondů, je důležitá především v oblasti daní, protože investice jsou dlouhodobé a změny v oblasti daní jsou citlivě vnímány jak finančními institucemi, tak i domácími a zahraničními investory. I vláda České republiky prostřednictvím přijaté Koncepce rozvoje kapitálového trhu v České republice na léta 2019–2023²² uznává, že stabilita a předvídatelnost regulatorního prostředí je pro rozvoj kapitálového trhu klíčová, proto nezbývá než doufat, že i zdanění SICAV se již ustálilo natolik, že nebude předmětem nějakých výraznějších změn.

POUŽITÁ LITERATURA:

REVENDA, Z., MANDEL, M., KODERA, J., MUSÍLEK, P., DVOŘÁK, P., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. ISBN 80-7261-132-1
BRODANI, J., Zavedení struktury SICAV do českého právního řádu. In ŠTĚ-

²² Zpráva Ministerstva financí o představení Koncepci rozvoje kapitálového trhu v ČR in *Ministerstvo financí ČR*. 2020. [online]. Praha: Ministerstvo financí [cit. 3. 4. 2021] dostupné zde: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2019/ministerstvo-financi-predstavilo-koncepc-34656>

PÁNKOVÁ, K. (ed.). *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské Unie – sborník příspěvků k VIII. ročníku mezinárodní vědecké konference*. Praha: TROAS, 2016, s. 147-157. ISBN 978-80-88055-01-3

Mgr. Ing. Jana Brodani, MBA, LL.M.

Vysoká škola ekonomická, Fakulta financí a účetnictví,

Katedra bankovníctví a pojišťovnictví

Email: xmicj19@vse.cz